

הנושא: "מעלת לימוד התורה"

"בסיס" [מקורות מהתנ"ך מהגמרא פרשנים וכו'] על גודל מעלת לימוד התורה.

דברים ד ו

ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתם ובינתכם לעיני העמים, אשר ישמעון את כל החקים האלה, ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה... ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נותן לפניכם היום. רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך, והודעתם לבניך ולבני בניך. יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב באמור ה' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון.

דברים ל יא'

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ומך ולא רחוקה היא. לא בשמים היא, לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמיענו אותנו ונעשנה. כי קרוב אליך הדבר מאד בפיה ובלבבך לעשותו.

יהושע א ח

לא ימוש ספר התורה הזה מפיהך והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו, כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל.

פירוש הרד"ק

נחלקו רבותינו ז"ל בזה הפסוק:

יש אומרים:

שהוא מצווה לכל ימי האדם ואפילו ידע כל התורה כלה.

ויש אומרים:

שהוא ברכה והנראה כי הייתה מצווה ליהושע וכן לכל אדם, עד שידע התורה ואחר כך ילמוד החכמות:

ופירש: והגית בו יומם ולילה –

אחר שאמר לא ימוש הוא כפל דבר לחזק, או פירוש והגית, הגיון הלב, כמו והגיון לבי לפניך ה'.

ופירש יומם ולילה –

לפירוש הראשון נראה שיהגה בו ביום ובלילה, כל עת שימצא פנאי מעסקי מחיתו.

ואמר תצליח –

שהוא פועל יוצא ואף על פי שאין ההצלחה ביד האדם, לפי שבשמו מצוות ה' ובשכרם תבוא לו ההצלחה, הרי

הוא כאילו מצליח דרכו, או יהיה תצליח - פועל עומד ויהיה את דרכיך, כמו: בדרכיך.

ואז תשכיל -

זה תרגם יונתן:

תכשט.

לפי שהוא קרוב לתצליח, שלא לכפול את הלשון והוא קרוב לענין ההצלחה.

תהלים א ב

כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה.

פירש רש"י

בתורתו יהגה. בתחלה היא נקראת תורת ה' ומשעמל בה היא נקראת תורתו.

תהלים קיט צב

לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי.

משלי יז טז

למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין.

משלי כח ט

מסיר אזנו משמע תורה גם תפלתו תועבה.

דברי הימים ב יז ט

וילמדו ביהודה ועמהם ספר תורת ה', ויסבו בכל ערי יהודה וילמדו בעם.

איוב לה י'

ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה.

הסבר על פי גמרא עירובין מ'

וא"ר ירמיה בן אלעזר כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב.

גמרא מסכת ברכות ו' א.

מנין לשנים שיושבים ועוסקין בתורה ששכינה עמהם, שנאמר אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וגו'... ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו, שנאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך, וכי מאחר דאפילו חד, תרי מבעיא, תרי מכתבן מלייהו בספר הזכרונות, חד לא מכתבן מליה בספר הזכרונות, וכי מאחר דאפילו תרי לתלתא מבעיא, מהו דתימא דינא שלמא בעלמא הוא (שיושבין בדין), ולא אתיא שכינה, קא משמע לן, דדינא נמי היינו תורה, וכי מאחר דאפילו תלתא עשרה מבעיא, עשרה קדמה שכינה ואתיא, תלתא עד דיתבי.

גמרא מסכת ברכות לה א

תנו רבנן אסור לו לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה... מאי תקנתיה, ילך אצל חכם... אלא אמר רבא ילך אצל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות, כדי לא יבא לידי מעילה.

גמרא מסכת שבת ל' ב

ההוא יומא דבעי למינח נפשיה קם מלאך המות קמיה ולא יכיל ליה, דלא הוה מפסק פומיה מגירסא.

גמרא מסכת שבת קיט ב

מר רב המנונא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן, שנאמר שפוך על עולל בחוץ וגו', מה טעם שפוך, משום דעולל בחוץ... אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה אין העולם מתקיים

אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן, אמר ליה רב פפא לאביי דידי ודידך מאי, אמר ליה אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא. ואמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפילו לבנין בית המקדש, ואמר ריש לקיש לרבי יהודה נשיאה כך מקובלני מאבותי ואמרי לה מאבותיך, כל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן מחריבין אותה, רבינא אמר מחרימין אותה...

גמרא מסכת עירובין נג' א

ברוריה אשכחתייה לההוא תלמידא דהוה קא גריס בלחשיה, בטשה ביה, אמרה ליה לא כך כתוב ערוכה בכל ושמורה, אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת, ואם לאו אינה משתמרת. תנא תלמיד אחד היה לרבי אליעזר **שהיה שונה בלחש, לאחר ג' שנים שכח תלמודו...** אמר ליה שמואל לרב יהודה שינא פתח פומיך קרי, פתח פומיך תני, כי היכי דתתקיים ביך ותוריך חי, שנאמר כי חיים הם למוצאיהם, אל תקרי למוצאייהם, אלא למוצאייהם בפה...

גמרא מסכת עירובין נ"ד ע"ב

תנו רבנן כיצד סדר משנה, משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו משה פירקו, נסתלק אהרן וישב לשמאל משה, נכנסו בניו ושנה להן משה פירקו... נמצא ביד הכל ארבעה, מכאן אמר רבי אליעזר חייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים... רבי עקיבא אמר מניין שחייב אדם לשנות לתלמידו על יד שילמדנו, שנאמר ולמדה את בני ישראל, ומניין עד שתהא סדורה בפיהם, שנאמר שימה בפיהם, ומניין שחייב להראות לו פנים, שנאמר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם... רבי פרידא הוה ליה ההוא תלמידא דהוה תני ליה ארבע מאה זימני וגמר, יומא חד בעיוה למלתא דמצוה, תנא ליה ולא גמר, אמר ליה האיידנא מאי ליה, מדההיא שעתא דאמרי ליה למר איכא מילתא דמצוה אסחאי לדעתאי, וכל שעתא אמינא השתא קאי מר השתא קאי מר, אמר ליה הב דעתך ואתני לך, הדר תנא ליה ד' מאה זימני אחריני, נפקא בת קלא ואמרה ליה ניהא לך דליספו לך ד' מאה שני או דתיזכו את ודרך לעלמא דאתי, אמר דניזכו אנא ודריי לעלמא דאתי, אמר להן הקב"ה תנו לו זו זו.

גמרא מסכת עירובין סג

דאמר רבי אבא בר פפא לא נענש יהושע אלא בשביל שביטל את ישראל לילה אחת מפריה ורביה, שנאמר ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו', וכתוב ויאמר לו כי אני שר צבא ה' עתה באתי וגו', אמר לו אמש ביטלתם תמיד של בין הערבים, ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה, על איזה מהם באת, אמר לו עתה באתי, מיד וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק, ואמר רבי יוחנן מלמד שהלך בעומקה של הלכה... אמר רבי שמואל בר אינאי משמיה דרב גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין, דאמר ליה עתה באתי.

מסכת מגילה טז' ב

אמר רב יוסף גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות, דמעיקרא חשיב ליה למרדכי בתר ד', ולבסוף בתר חמשה... אמר רב ואיתימא רב שמואל בר מרתא, גדול תלמוד תורה יותר מבנין בית המקדש, שכל זמן שברוך בן נריה קיים לא הניחו עזרא ועלה. אמר רבה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא גדול תלמוד תורה יותר מכבוד אב ואם, שכל אותן שנים שהיה יעקב אבינו בבית עבר לא נענש.

מסכת חגיגה ט' ב

אמר ליה בר הי הי להלל, מאי דכתיב ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, היינו צדיק היינו עובד אלקים, היינו רשע היינו אשר לא עבדו, אמר לו עבדו ולא עבדו תרווייהו צדיקי גמורי

נינהו, ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים, לשונה פרקו מאה ואחד פעמים, אמר ליה ומשום חד זימנא קרי ליה לא עבדו, אמר ליה אין, צא ולמד משוק של חמרין, עשרה פרסי בזוזא, חד עשר פרסי בתרי זוזי.

מסכת חגיגה יב ב

אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה, הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום, שנאמר יומם יצוה ה' חסדו, ומה טעם, משום ובלילה שירה עמי. ואיכא דאמרי אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בעולם הזה, שהוא דומה ללילה, הקב"ה מושך עליו חוט של חסד לעולם הבא, שהוא דומה ליום, שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. אמר רב לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה, מאכילין אותו גחלי רתמים, שנאמר הקוטפים מלוח עלי שיח ושרש רתמים לחמם.

מסכת גיטין ל' א

תנו רבנן ושמתם, סם תם, נמשלה תורה כסם חיים, משל לאדם שהכה את בנו מכה גדולה, והניח לו רטיה על מכתו, ואמר לו, בני כל זמן שהרטיה זו על מכתך, אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך, ורחוץ בין בחמין בין בצונן, ואי אתה מתיירא, ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי, כך הקב"ה אמר להם לישראל, בני, **בראתי יצר הרע, ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו...**

מסכת אבות פרק ו משנה א

רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו. נקרא ריע, אהוב, אוהב את המקום, אוהב את הבריות, משמח את המקום, משמח את הבריות, ומלבשתו ענוה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, ומרחקתו מן החטא, ומקרבתו לידי זכות, ונהנין ממנו עצה ותושיה... ומגלין לו רזי תורה, ונעשה כמעין המתגבר, וכנהר שאינו פוסק, והוי צנוע וארך רוח, ומוחל על עלבונו, ומגדלתו ומרומתו על כל המעשים.

מסכת ערכין טו ב

אמר רבי חמא ברבי חנינא מה תקנתו של מספרי לשון הרע, אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה, שנאמר מרפא לשון עץ חיים, ואין לשון אלא לשון הרע, שנאמר חץ שחוט לשונם, ואין עץ אלא תורה, שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה... אלא מה תקנתו שלא יבא לידי לשון הרע, אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה...

מסכת תמיד לב ב

תני רבי חייא כל העוסק בתורה בלילה שכינה כנגדו, שנאמר קומי רוני בלילה לראש אשמורות, שפכי כמים לבך נכח פני ה'.

אבות דרבי נתן פרק ג משנה ו

רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר למוד תורה בזקנותך אם למדת תורה בילדותך, לא תאמר איני לומד בזקנותי, אלא למוד תורה, כי אינך יודע איזה יכשר. אם למדת תורה בשעת העושר, אל תשוב לך בשעת העוני, אם למדת תורה בשעת השביעה, אל תשוב לך בשעת רעבה, אם למדת תורה בשעת הריוח, אל תשוב לך בשעת הדחק, לפי שטוב לו לאדם דבר אחד בצער ממאה בריוח... רבי מאיר אומר אם למדת מרב אחד, אל תאמר דיי, אלא לך אצל חכם ולמוד תורה, ואל תלך אצל הכל, אלא למי שהוא קרוב לך מתחלה, שנאמר שמה מים מבורך ונוזלים מתוך

בארך. חובה הוא לאדם שישמש שלשה תלמידי חכמים, כגון רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי עקיבה, שנאמר אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום לשמור מזוזות פתחי, אל תקרי דלתותי, אלא דלת דלתותי...

אבות דרבי נתן פרק ד משנה א

ותלמוד תורה חביבה לפני המקום מעולות, לפי שאם אדם למד תורה יודע דעתו של מקום, שנאמר אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא, מכאן לחכם שיושב ודורש בקהל שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב חלב ודם לגבי מזבח.

מדרש רבה במדבר כא יז

מה נמשלה התורה בתאנה, שרוב האילנות הזית והגפן והתמרה נלקטין כאחד, והתאנה נלקטת מעט מעט, כך התורה היום לומד מעט ולמחר הרבה, לפי שאינה מתלמדת לא בשנה ולא בשנתיים.

מדרש רבה שיר א ט

אם תבקשנה ככסף וגו', אם אתה מחפש דברי תורה כמטמונים הללו, אין הקב"ה מקפח שכרך, משל לאדם אם מאבד סלע או בילרין בתוך ביתו הוא מדליק כמה נרות, כמה פתילות, עד שיעמוד עליהם, והרי דברים קל וחומר, מה אלו שהם חיי שעה של עולם הזה, אדם מדליק כמה נרות וכמה פתילות עד שיעמוד עליהם וימצאם, דברי תורה שהם חיי העולם הזה והעולם הבא, אין אתה צריך לחפש אחריהם כמטמונים הללו, הוי אם תבקשנה ככסף וגו'. אמר רבי אלעזר מימי לא קדמני אדם לבית המדרש, ולא הנחתי שם אדם ויצאתי, פעם אחת השכמתי ומצאתי הזבלים והתבנים, ואמרתי אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה', אנחנו לא נזבלים ולא נתבנים אפילו כזבלים... ויבא ירושלים ויעמד לפני ארון ברית ה', ויעל עולות ויעש שלמים ויעש משתה לכל עבדיו, אמר רבי אלעזר מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה, אמר רבי יודן ללמדם שכל מי שמלמד תורה ברבים זוכה ששורה עליו רוח הקודש, שכך עשה שלמה שלמד ושרתה עליו רוח הקדש, ואמר שלשה ספרים, משלי וקהלת ושיר השירים.

מדרש רבה שיר א יט

מה מים יורדין טיפין ונעשות נחלים נחלים, כך תורה אדם לומד ב' הלכות היום וב' למחר, עד שנעשה כנחל נובע, מה מים אם אין אדם צמא אינה עריבה בגופו, כך התורה, אם אין אדם עיף בה אינה עריבה בגופו. מה המים מניחין מקום גבוה והולכים במקום נמוך, כך תורה מנחת מי שדעתו גבוהה עליו ומדבקת במי שדעתו נמוכה עליו, ומה מים אין מתקיימין בכלי כסף וזהב אלא בירוד שבכלים, כך תורה אין מתקיימת אלא במי שעושה עצמו ככלי חרס, ומה מים אין אדם גדול מתבייש לומר לקטן השיקני מים, כך דברי תורה אין הגדול מתבייש לומר לקטן למדני פרק אחד דבר אחד פסוק אחד, ואפילו אות אחת. ומה מים כשאין אדם יודע לשוט בהן סוף שהוא מתבלע, כך דברי תורה אם אין אדם יודע לשוט בהן ולהורות בהן סוף שהוא מתבלע... אי מה המים אין משמחין את הלב יכול אף דברי תורה כן, תלמוד לומר יין, מה יין משמח את הלב, דכתיב (תהלים ק"ד) ויין ישמח ללב אנוש, כך דברי תורה משמחין הלב, שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב. 2. איתא במסכת מנחות (דף כט, ע"ב)

מתוך ספר שמירת הלשון

ינמצא תלמוד תורה גדולה שפכל המצות, וכנגדו לשון הרע תמור שפכל העונות. והטעם לזה נראה בפשיטות, דכמו שבעניני ה' יתברך בעולם, דהינו, אש, רוח, מים, עפר, ה'סוד הרוחני הוא הרבה יותר חזק מה'סוד הגשמי, עד שכמעט אין נחשב אצלו הגשמי למאומה, כמו שאנו רואין בחוש שבהתגבר האש על דבר

הגשמי מכלהו, וכן בהתגבר יסוד הרוח הוא יכול לפרק הרים ולשבר סלעים, כמו שאמר הכתוב {מלכים א' י"ט י"א} "ורוח גדולה ורזק מפרק הרים ומשבר סלעים", כן הדבר בענינים העליונים, כמו ציצית ולולב ושופר וכל המצות, אף שעל ידם פועל גם כן תקונים גדולים בעולמות העליונים, ועל ידם גם כן נתקדש האדם לה', כמו שכתוב {במדבר ט"ו מ'}: "ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים לאלהיכם". אף על פי כן אין שום השמות בינם לבין למוד התורה, כמו דאיתא בירושלמי פרק א' דפאה, שקל המצות אינם שוות לדבר אחד מן התורה, והטעם כי כל המצות הם מצטרפות אל הגשם, כמו מצנת ציצית, אי אפשר לקים, אלא על ידי לבישת בגד שהוא גשמי, וכן סכה ולולב וכהאי גוונא כל המצות, לא כן למוד התורה, שענינו תלוי בלח הדבור שהוא כח פשוט רוחני בלבד, ולכך פעלתו שפועל למעלה נורא עד מאד, ועל כן קדשת תלמוד תורה הוא כנגד כלם..

מתוך דרשה של הרב שמעון לוי

"אמר רב יהודה אמר רב בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות [כתרים - כגון התגין דס"ת - רש"י]. אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ידך [מי מעכב על ידך מה שכתבת, שאתה צריך להוסיף עוד עליהם כתרים. רש"י] אמר לו אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות".

רואים כאן דבר מאוד מעניין. אין הקב"ה כותב תגין לאותיות ס"ת רק לאחר שמשה עלה למרום לקבל את התורה כדי להוריד אותה לעוה"ז. כ"כ הסיבה שבגללה מוסיף הקב"ה תגין לס"ת היא, דרשותיו העתידיות של ר' עקיבא. כלומר, דרשותיו של ר"ע לא באו לעולם כתוצאה מזה שיש תגין בס"ת ואח"כ ר"ע דרש אותם, אלא ההיפך, כיוון שעתידי ר"ע לדרוש את דרשותיו נתווספו התגין ושוקעה תורה זו שהיא תושבע"פ בתורה שבכתב. ולכן, רק בשעה שעלה משה למרום להוריד את התורה לעם ישראל, הוסיף הקב"ה את התגין ע"פ חידושיו העתידיות של ר"ע, כדי ללמד שר"ע אינו רק מגלה את מצפוניה של התורה אלא מחזק ומוסיף בה והקב"ה מסכים על ידו ומנציח זאת בתורה, הוא אשר אמרנו, המהות של תושבע"פ היא החידוש והיצירה....

אפשר לקרא את כל הדרשה כאן:

<http://www.daat.ac.il/he-il/kitveyet/shematin/levi-keizad.htm?printview=true>

דרשה מעלות לימוד התורה

- במשנה נאמר כי הלומד תורה הינו בן חורין. ויתר על כן נאמר כי אין בן חורין אלא מי שעוסק בתורה. ואולם תמיהים אנו למקרא דבר זה. בשעה שלומד אדם תורה מכפיף הוא את עצמו להלכות רבות עליהם ציווה בורא עולם. כפיפות זו מדגישה את עבודתו של האדם לבורא עולם ולא את היותו של האדם בן חורין. אמנם דבר גדול הוא להיות עבד לבורא עולם ועל משה רבנו נאמר כי היה עבדו של מקום ואולם המשנה, כאמור, אינה מדגישה את ממד העבודות אלא את ממד החירות של האדם.

תשובת שאלתנו זו בוקעת ועולה מתוך הבנת הרבדים השונים במצוות לימוד תורה. רובד אחד של לימוד הינו הרובד של הלימוד הטכני המסייע לאדם כיצד לפעול. רובד זה והוא הקרוי בפי חז"ל לימוד על מנת לעשות אכן מעצים את תחושת העבדות של האדם ולא את תחושת החירות. ואולם לא ברובד זה המשנה עוסקת. בלימוד התורה קיים רובד נוסף אשר תפקידו אינו אמצעי לקיום המצוות אלא משמעות יש לו בפני עצמו והוא המכונה בפי חז"ל לימוד תורה לשמה. רובד זה הינו הרובד בו לומד האדם על מנת להבין את תורת אלוהיו ועל מנת שלא תהא כנטל על כתפיו. יגע הוא בהבנת טעמי המצוות אף שאין בכך כדי לסייע בקיומן הטכני. עמל הוא בהבנת שורשי הדינים אף שלעולם לא ייתקל בהם למעשה. כך בהתאם לרובד זה בלבד ניתן להבין את חשיבות לימוד התורה כולה על אף שחלקים רבים בה אינם מגיעים לכדי ביטוי מעשי.

על ידי לימוד התורה לשמה מגיע האדם לחירות. כאשר מקיים אדם מצוות בלא הבנת טעמיהן ומשמעותן הרי הוא כעבד לריבונו של עולם. ואולם כאשר הוא מבין את תועלתן של המצוות הרי הוא כבן חורין. העבד עושה את אשר הוא מצווה בן החורין עושה את אשר הוא מבין.

ואולם לא הבנת המצוות בלבד היא העומדת ביסוד דברנו אלה. דומה כי על ידי לימוד התורה תכלית המצוות כולה משתנה.

בשעה שמבין האדם כי המצוות נועדו לתועלתו וכי קיום המצוות למענו הוא משתנה מעמדו לפני האלוה. טרם לומד אדם תורה הרי הוא כעבד לפני רבו. לאחר שלומד האדם תורה מתווספת בו מעלה של בן לפני אביו. לימוד התורה, איפוא, אינו רק בסיס להבנת טעמי המצוות ושינוי בתחושותיו של האדם אלא יש בו כדי להעמיק את אופי הקשר בין האלוהים לאדם. דואליות זו לה אנו מצווים אינה אפשרית ללא לימוד תורה.

על ידי לימוד התורה מצליח האדם להתקרב לבורא עולם. ואם הדבר כן בשאר המצוות המשפיעות על תודעתו של האדם באורח עקיף הרי שבמצוות לימוד התורה בה משפיע האדם על תודעתו באורח ישיר על אחת כמה וכמה. לימוד התורה כמוהו כעיסוק באלוה.

דברים דומים מוצאים אנו גם בדבריו של בעל התניא:

הרי כשאדם יודע ומשיג בשיכלו פסק זה כהלכה ערוכה במשנה או גמרא או פוסקים הרי זה משיג ותופס ומקיף בשיכלו רצונו וחוכמתו של הקב"ה דלית מחשבה תפיסה ביה ולא ברצונו וחוכמתו כי אם בהתלבשותם בהלכות הערוכות לפנינו וגם שיכלו מלובש בהם והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל. (פרק ה')

דברי הרב הגאון אברהם בן אסולין

המצווה הגדולה והכי חשובה שיש לעם ישראל זוהי לימוד התורה, מה העוצמה? מה ההשפעה? ומה החשיבות של לימוד התורה אמר חז"ל, "היה שווה לבורא עולם לברוא את העולם לששת אלפים שנה, שפעם אחת יבוא יהודי ויגיד ברוך הוא ברוך שמו" אז השאלה היא אם היה שווה לקדוש ברוך הוא לברוא את העולם, והתשובה היא, אפילו אם יהודי אחד עמד ואמר ברוך הוא ברוך שמו, כבר היה לו שווה, כי זה לא סתם יש מנהג, שכאשר אחר מברך, לפני שאומרים אמן, אומרים ברוך הוא ברוך שמו, אבל צריך לדעת, שאלף פעם מעלת אמירת ברוך הוא ברוך שמו, לא משתווה ליהודי שעונה אמן מובא במסכת נדרים, גדול עונה אמן מהמברך, ולפי ההלכה חייבים לענות אמן, אדם שעונה אמן - מעלתו גדולה, למילה אמן יש שתי משמעויות, הראשונה, לאמת את

הדבר, אני מאמין בדבר הזה והשני, יש ברכות מסוימות שהפירוש של אמן זה כן יהי רצון, אחד מגדולי הפוסקים, מגן אברהם, לפני כ-300 שנים הוא כותב שלא צריך לומר אמן רק על ברכות (לפי ההלכה חייבים) אלא גם על איחולים, משאלות, בקשות בין חברים, רואי ואף רצוי לומר אמן לפעמים אדם מסתפק בתודה, אך רצוי ורואי לומר אמן וזוהי מעלה טובה, חז"ל ממשיך ואומר, אלף פעם לענות אמן, זה לא מגיע למעלה של אמן. יְהֵא שְׁמָה רַבָּא מְבָרַךְ רבוּתוֹ מְלַמְדִים אוֹתָנוּ שֵׁשׁ שִׁבְחָה גְדוֹלָה לְאֱלֹהִים, אִמִּירַת קֹדֵשׁ, שֶׁרְבִים חוֹשְׁבִים שֶׁמְדוּבָר רַק בְּאִמִּירָה שֶׁל נִפְטָר קֹדֵשׁ מְבוֹסָס עַל פְּסוּקִים שֶׁל רַבִּי יִחְזַקְאֵל "וַיִּתְגַּדְלֵתִי וַיִּתְקַדְשֵׁתִי...". כֹּאשֶׁר אָדָם שׁוֹמֵעַ אָדָם אַחֵר אוֹמֵר קֹדֵשׁ, בֵּין אִם זֶה הַחֲזוֹן אוֹ אֲנָשִׁים אַחֵרִים, צָרִיךְ לִוְמַר אָמֵן. יְהֵא שְׁמָה רַבָּא מְבָרַךְ חז"ל אוֹמְרִים, אָדָם שֶׁעוֹנֶה אָמֵן. יְהֵא שְׁמָה רַבָּא מְבָרַךְ, בְּכוּנָה, כְּלוֹמֵר, מְרִים טִיפָה אֶת קוֹלוֹ כְּדִי לְהִתְכוּוֹן לְזוֹה, הוּא בְעֵצָם מְעוֹרֵר אֶת עֲצָמוֹ וְרוֹצֵה שִׁיגְלָה כְבוֹד הַשֵּׁם בְּעוֹלָם, שֶׁתִּגְלָה הָאֲמוּנָה בְּעוֹלָם אָדָם שֶׁמְחַזֵּק בְּמַעֲלָה זֹאת, אִפִּילוֹ אִם חָטָא וְעָשָׂה עֲבִירוֹת כָּל חַיּוֹ, גָּזַר דִּינֵוּ הוּא מֵעַל 70 שָׁנָה מִמְשִׁיכִים חז"ל וְאוֹמְרִים, אֵלֶּף פְּעָמִים אִמִּירַת אָמֵן. יְהֵא שְׁמָה רַבָּא מְבָרַךְ, לֹא שׁוֹוִים לְפַעַם אַחַת שֶׁבֶן אָדָם שׁוֹמֵעַ אֶת הַחֲזוֹן אוֹמֵר "בְּרַכּוּ אֶת הַשֵּׁם הַמְּבוֹרָךְ" וְעוֹנֶה " בְּרוּךְ הַשֵּׁם הַמְּבוֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֵד", אִיזָה דְבַר עֲצוּם זֶה ע"פ תּוֹרַת הַקְּבֵלָה רַק שֶׁבֶן אָדָם עוֹנֶה בְּרַכּוּ, חוֹזֵרֵת אֵלָיו הַנִּשְׁמָה בְּמִלּוּאָה, עַד כְּדִי כַךְ, מְכִוּוֹן שֵׁשׁ לִזְהָ כּוֹחַ עֲצוּם, וּבִסוּף, אוֹמְרִים חז"ל, אֵלֶּף פְּעָמִים שֶׁבֶן אָדָם שׁוֹמֵעַ וְעוֹנֶה בְּרַכּוּ לֹא מְגִיעִים לְמִילָה אַחַת מִתּוֹךְ לִימוּד תּוֹרָה, אֵין קֶץ, אֵין סוּף לְעוֹצָמָה, אֵין מַעֲלָה שְׁעוּלָה עַל זֹאת, אֵין מַעֲלָה שְׁעוּלָה עַל לִימוּד תּוֹרָה, זֹאת הַגְּדוּלָה שֶׁבְּגְדוּלוֹת, אֵךְ בְּאִיזָה אוֹפְנִים נַחֲשֶׁבֶת מִצְוֹת לִימוּד הַתּוֹרָה? מִצְוֹת לִימוּד הַתּוֹרָה נַחֲשֶׁבֶת כְּכֹל מִילָה שֶׁאָדָם מְדַבֵּר דְּבָרֵי תּוֹרָה, הַחֲפֵץ חַיִּים, נִפְטָר לְפָנֵי 70 שָׁנָה בְּלִיטָא, בְּעִיר רִדִּין, הוּא הִיָּה רֹאשׁ יִשִּׁיבָה וּפּוֹסֵק גְּדוֹל, הוּא כּוֹנֵה הַחֲפֵץ חַיִּים עַל שֵׁם הַסֵּפֶר שֶׁכָּתַב עַל הַלְכוֹת הַשֵּׁם אִמֵּר הַחֲפֵץ חַיִּים, בְּדָקָה אָדָם מְדַבֵּר 200 מִיָּלִים, וּבְדָקָה שֶׁל לִימוּד תּוֹרָה, אָדָם מְקִיִּים 200 מִצְוֹת עֹשֶׂה, זֹאת אוֹמֵרֵת, אָדָם לּוֹמֵד 10 דְּקוֹת, הוּא מְקִיִּים 2000 מִצְוֹת, אִתָּם רַק יְכוּלִים לְהִמְשִׁיךְ וּלְחַשֵּׁב אֶת גְּדוּלַת הַמַּעֲלָה וּמִצְוֹתָהּ שֶׁל לִימוּד הַתּוֹרָה אוֹמְרִים רְבוּתוֹ שֵׁשׁ גַּם הַבְּדֵל בֵּין אָדָם שְׁלוֹמֵד לְבַד לְבֵין אָדָם שְׁלוֹמֵד עִם עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים אוֹ עֲשָׂרִים, לֹא רַק בְּדִיבּוּר אָדָם עוֹשֶׂה אֶת מִצְוֹת לִימוּד תּוֹרָה אֵלָא גַּם בְּשִׁמְעֵת דְּבָרֵי תּוֹרָה אָדָם מְקִיִּים אֶת מִצְוֹתָהּ זֹאת, וְגַם שְׂרוּאִים שִׁיעוּרֵי תּוֹרָה בְּאִינְטֵרְנֵט יֵשׁ אֶת מִצְוֹתָהּ זֹאת יֵשׁ מִצְוֹת שֶׁמְקִיִּים עַל הַגּוֹף, לְמַשֵּׁל, בֵּית כְּנֶסֶת, הַנְּחַת תְּפִילִין וְכוּ, וִישׁ מִצְוֹת שֶׁל פְּנִימִיּוֹת, לִימוּד תּוֹרָה, כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ גַּם מִצְוֹת אַחֵרוֹת פְּנִימִיּוֹת כְּמוֹ אֲמוּנָה בְּשֵׁם וְאֵהֶבֶת הַשֵּׁם אֲבָל לִימוּד הַתּוֹרָה מְפַעֵיל אֶת הַמוֹחַ, הָאֵיבֵר הַכִּי חֶכֶם בְּגוֹפְנוֹ, וְנוֹתֵן לָנוּ לְהִתְפַּתַּח מִמִּצְוֹתָהּ זֹאת וְלִהְיוֹת חֶכֶם, שֶׁזֶה דְּבַר עֲצוּם וְאֵדִיר כְּשֶׁאָדָם מְפַעֵיל אֶת מוֹחוֹ כְּדִי לְהִבִּין דְּבָרֵי תּוֹרָה, הוּא זוֹכֵה לְהַכִּיר חֲלָקִים רּוֹחֲנִים בְּנִשְׁמָתוֹ, הַמִּצְוֹתָהּ שֶׁל לִימוּד תּוֹרָה שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹת מְסוּפָר עַל שְׁלוֹשָׁה חֲבָרִים שֶׁהַחֲלוֹ לְדַבֵּר עַל מָה הִיוּ עוֹשִׂים לִיצֵר הָרַע אִם הִיוּ תּוֹפְסִים אוֹתוֹ, וְלֵאחֵר שְׁעָה שֶׁל דִּיבּוּרִים, יִצֵּר הָרַע הַתִּגְלָה אֵלֵיהֶם וְאִמֵּר כְּבָר שְׁעָה אֲנִי שׁוֹמֵעַ אֶת מָה שֶׁאַתָּם מְדַבְּרִים אֲבָל זֶה לֹא מִשְׁנָה כִּי הַעִיקָר עֲשִׂיתִי אֶת שְׁלִי בְּזֶה שֶׁאַתָּם לֹא לּוֹמְדִים תּוֹרָה עֲכָשִׁיו לִימוּד תּוֹרָה מוֹרְכָב מִשְׁנֵי אוֹפְנִים, מִלְּמוּד הַתּוֹרָה, מְעַצֵּם הַלִּימוּד, וּמְקִיִּים דְּבָרֵי תּוֹרָה אֶתָּה אֵף פְּעַם לֹא תִמְצָא אֶת תִּיקוּנָךְ וַיִּיעוּדָךְ בְּעוֹלָם, וְאַתָּה אֵף פְּעַם לֹא תִהְפּוֹךְ לְבֶן אָדָם עַד שֶׁתִּקְיִים אֶת דְּבָרֵי תּוֹרָה אֶתָּה חַיִּיב לְלַמּוֹד אֶת הַתּוֹרָה כְּדִי לְלַמּוֹד אֵיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוֹת, אֵיךְ לְהִתְפַּלֵּל, מָה לְהֵאמִין, אֵיךְ לְהֵאמִין, אֵיךְ לְשַׁפֵּר אֶת הַמִּידוֹת, אֶת הָאִישִׁיּוֹת וְכוּ הַהִתְקַרְבוּת הַגְּדוּלָה לְאֱלֹהִים הִיא בְּלִימוּד תּוֹרָה וּבְתִפִּילָה כֹּאשֶׁר אָדָם מְפַעֵיל אֶת הַמוֹחַ כְּדִי לְהִבִּין דְּבָרִים מִהַתּוֹרָה וְכִדִּי לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוֹת כְּרָאוּי בְּתוֹרָה, הוּא נִדְּבָק בְּחֻכְמָה הָאֱלוּקִית לִימוּד הַתּוֹרָה הוּא לֹא רַק חוּוִיה רּוֹחֲנִית, אֵלָא גַּם כְּהַתְחַבְּרוּת וְהַהֲשַׁעְרָה לְאֱלוּקִים הַרְמַב"ם אוֹמֵר - כָּל אָדָם יְהוּדִי חַיִּיב בְּלִימוּד תּוֹרָה, בֵּין צַעִיר וּבֵין זָקֵן, בֵּין חוּלָה וּבֵין בְּרִיא כֹּאשֶׁר אֲנַחְנוּ מְנַצְלִים אֶת הַזְּמַן הַיֶּקֶר שֵׁשׁ לָנוּ, וּמִלְאִים אוֹתוֹ בְּתוֹכָן שֶׁל לִימוּד תּוֹרָה, אֵין דְּבַר גְּדוֹל מִזֶּה עַל לִימוּד תּוֹרָה נֹאמֵר "יֶקֶר הוּא מְפִינִים" וְלָמָּה זֹאת מְשׁוּם שֶׁהִיא נִמְשַׁכֶּת לָךְ גַּם בְּאִרְיוֹת יָמִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְגַם הִיא שְׂכָר מְאוּד יֶקֶר בְּעוֹלָם הָאֵמֶת הַשְּׂכָר הַעִיקָרִי שֶׁל הַנְּשִׁים כִּיּוֹם, הוּא שֶׁל נְשִׁים הַשּׁוֹלְחוֹת אֶת בְּעִלְיָהן לְלַמּוֹד תּוֹרָה כִּי כֹּאשֶׁר הָאִישָׁה שׁוֹלַחַת וּמֵאֲפִשֶׁרֶת לְגַבֵּר לְלַכֵּת וְלַעֲשִׂיר אֶת עוֹלְמוֹ הַרּוֹחֲנִי, זֶה עִיקָר שְׂכָרָן עֲצָם זֶה שֶׁהָאִישָׁה אֲפִשֶׁרֶת לְגַבֵּר לְלַכֵּת לְלַמּוֹד תּוֹרָה, הִיא כֹּאִילוֹ לּוֹמֵדֵת תּוֹרָה אִתּוֹ וּמְקַבֵּלֶת שְׂכָר עַל זֶה, בְּלִי שִׁיּוּרֵד שְׂכָרוֹ שֶׁל הַגְּבֵר הַנִּשְׁקֵי הַכִּי גְדוֹל שֶׁלָנוּ נִגְדַּת הַיֶּצֵר הַרַע הוּא לִימוּד תּוֹרָה, וְלֹא רַק נִגְדַּת הַיֶּצֵר הַרַע, אֵלָא הוּא מְבַרִיחַ חֲרָדוֹת,

דאגות, פחדים, יצרים ותאוות כי זה מעורר ומחזק את האדם אומרים חז"ל שהעולם הזה הוא חושך גדול, והתורה היא אור, יש תקווה זאת אומרת, שאתה לא רואה כלום אתה מדליק את האור, התורה, והיא כבר מובילה לך את הדרך כאשר אדם דובק בתורה ולומד אותה, הוא זוכה לטעום טעם רוחני, רואים את זה ממפגשים של אנשים שלומדים תורה, ומספרי על העומק והעוצמה שלה, להעשיר את עולמם ולסיום, לימוד תורה היא זכות, וכשלומדים להשתמש בזכות הנפלאה הזאת, הכול נראה אחר.

כתבה ו kicar.co.il

הפרופסור ישראל אומן, התייחס בראיון שהעניק לתחנת הרדיו 'גלי ישראל' לכמות זוכי פרסי הנובל היהודיים, ואמר כי יתכן ולימוד התורה משבח את העם היהודי, וגורם לכמות המשמעותית של הזוכים מבני העם בפרס.

אומן, הוא חתן פרס ישראל בעצמו בתורת המשחקים. הוא טוען כי ללימוד התורה יש חלק לא קטן בגרימה לזכייתם שוב ושוב של יהודים בפרס היוקרתי.

"יכול להיות שיש גנום יהודי המביא לכך שיש יהודים רבים הזוכים בפרס נובל והוא תוצאה של הערכים היהודים" אמר אומן, והוסיף כי "הערך היהודי הנעלה ביותר והוא מעל לכל דבר אחר הוא לימוד תורה וזה חשוב יותר משמירת שבת. הגמרא אומרת שחזקיהו המלך ועם יהודה ניצל מסנחריב רק בגלל לימוד תורה".

"לימוד תורה זה עיסוק אינטלקטואלי והכיבוד של הערך העליון הזה עובר לעיסוקים אחרים" אמר זוכה הנובל הפרופ' ישראל אומן.

לדבריו: "הבית היהודי מלא ספרים ובתים אחרים אולי יש ואולי אין, אבל בבית היהודי יש ארון ספרים מלא וגדוש. במשך כל הדורות נתנו כבוד גדול לעיסוק אינטלקטואלי". הפרופ' אומן העניק דוגמא: "אפילו הגבירים שרצו לחתן את בנותיהם חיפשו אצל ראשי הישיבות את התלמיד החכם הכי גדול".

"לימוד התורה הופך את העם למשובח ואת האנשים למשובחים" סיכם הפרופ' אומן

על דמותו המופלאה של רבי אברהם ישעיהו קרליץ בעל 'חזון איש'

משה ויטמן

"אילו היו בני אדם מכירים בערך התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה" כתב בעל האור החיים הקדוש ואין כמו הסיפור הבא כדי להמחיש את ה "שיגעון" שבכוחו של בן אנוש לחוות באהבתו את התורה:

היה זה לפני כשישים שנה בעיר בני ברק שבמרכז הארץ. בשולי העיר, בצריף קטן, התגורר אדם צנום ושתקן, שלא היה לו דבר בחייו מלבד עיסוק תמידי ובלתי פוסק בלימוד התורה הקדושה. ספריו הרבים שחוברו כתוצאה מלימוד זה נקראו על ידו "חזון איש" והם שהדביקו בו את השם בו הוא יכונה לדורות "החזון איש".

לילה אחד, נשמעה חבטה עזה מתוככי הצריף, קול נפילת אדם ארצה. עובר אורח, מתלמידי החזון איש, ששמע את החבטה, נחפז בבהילות אל הצריף לראות אם דבר מה ארע חלילה לפוסק הדור. עם כניסתו הוא חזה ברבנו החזון איש שוכב על הרצפה, כמו מעולף, באפיסת כוחות. הוא ניגש אליו וסייע בידו לקום ולשבת חזרה על כסאו. "מה קרה?" הוא שאל את מרן בעל החזון איש. "לא חישבתי נכון את השעה" ענה לו החזון איש. "בכל יום ויום" המשיך רבנו והסביר "אני מחשב במדויק את הכוח הנדרש ממני כדי ללכת את הדרך מחדר הלימוד ועד מיטתי, כך שאוכל לעסוק בתורה ולנצל את כל כוחותיי, עד שלא יישאר בי עוד כוח מלבד לצעוד כמה צעדים ספורים עד מיטתי". ומה קרה היום? שאל התלמיד. "היום, לא הערכתי נכון את הכוח הנדרש ממני, וכשסיימתי את לימודי לא נותר בי עוד כוח לצעוד עד המיטה וצנחתי באפיסת כוחות כמה מטרים לפני" סיים החזון איש.

עד לרמה כזו של השקעת כל הכוחות בלימוד ועיון התורה הגיע מרן בעל החזון איש ברוב אהבתו את התורה ושיגעונו אחריה.

רב שלמה זלמן הבלין מהר נוף, העומד בראשות ישיבות וכוללים ידועים, מסביר ל'אתר אחינו' על החשיבות והמתיקות שבלימוד התורה והגמרא

[אלחנן בליר](#)

הרב שלמה זלמן הבלין הוא ראש כולל חשוב בשכונת הר נוף שבירושלים, תחתיו עברו לומדי תורה רבים. תפסנו אותו השבוע לשיחה מיוחדת ל'אתר אחינו'.

-מהי החשיבות שבלימוד התורה?

"יש מאמר חז"ל שהגמרא אומרת, למה רץ ישראל נחרבה? וכתוב ששאלו את החכמים והם לא ידעו, ושאלו את הנביאים וגם הם לא ידעו מדוע חרבה ארץ ישראל, עד שהקב"ה עצמו בא ואמר: 'על שעזבו את תורתו ולא הלכו בה'. והגמרא שם שואלת מדוע יש כפילות במשפט הזה? אם כתוב שעזבו את התורה ברור שלא הלכו בה, ומדוע יש כפילות במשפט? ומסבירה הגמרא: 'אלא שלא בירכו בתורה תחילה' ברכת התורה. כלומר שהם לא בירכו את הברכה המיוחדת קודם לימוד התורה. והשאלה הקשה היא, שהרי ידוע שבאותו זמן הם עשו עבירות חמורות מאד לא-עלינו, אז בדיוק על ה'עבירה' הזו שהם לא בירכו בתורה תחילה חרבה הארץ?"

"והשאלה שנשאלת עוד האם אי-הברכה קודם לימוד התורה זה כל-כך חמור שבגלל זה הם לא נכנסו לארץ-ישראל? אז הרמב"ם בא ומסביר שהבעיה הייתה אחרת, שהם לא החשיבו את התורה, אלא למדו אותה רק כמקצוע וכלימוד אקדמאי, אך לא החשיבו את לימודה. ולכן זה מה שקרה. כי לא האדם לומד את התורה אלא התורה מלמדת את האדם, המילה 'תורה' היא מלשון הוראה, שהיא מחנכת את האדם ומעלה אותו. אבל באותו זמן, בני ישראל למדו את התורה כמקצוע ולא החשיבו את הלימוד, ולכן היא לא חינכה אותם ולא נתנה את מה שהתורה יכולה לתת. נכון אמנם שהם הגיעו לעברות חמורות, אבל נקודת ההתחלה הייתה בזה שהם לא החשיבו את התורה. כי צריך לדעת שלימוד תורה זה לא רק הקניית ידע, אלא גם משהו שמזכך את האדם. האדם נהיה אחרת כשהוא לומד על מנת לקיים. הוא פשוט נהיה אחרת.

"כל אחד יכול להרגיש את המתיקות שבתורה. ודאי שבתחילה זה קשה, אבל אחר-כך מרגישים היטב את המתיקות של התורה, וזה טעם אחר לגמרי".

הרב הבלין מוסיף ואומר: "החזון איש אמר, שאם אדם לומד תורה במשך כמה שעות ברציפות – הוא בודאי ירגיש את העונג הכי גדול שיש בעולם הזה. יש אנשים שאומרים שיעורי תורה, ופשוט אין להם תענוג יותר מזה. זה התענוג הכי גדול בעולם".

-מדוע לימוד התורה חשוב יותר ממצוות אחרות?

"כי בלימוד התורה זה מקדש את האדם. ודאי שכל מצווה מוסיפה גם היא אור לאדם, אבל אדם שרוצה להתקרב לקב"ה - זה רק עם לימוד התורה, שהוא רואה את האור שבתורה ומרגיש בכך את הקרבה לקב"ה. בלימוד דף גמרא - כל אחד יראה את המאור שבתורה. יש על זה הרבה סיפורים, שאנשים התחילו ללמוד תורה והם פשוט השתנו לטובה".